
De kenepa, een van oorsprong Zuid-Amerikaanse vruchtenboom die niet alleen een lekkernij is voor ons als mens, maar ook voor veel vogels, zoals de parkiet.

Bomen planten

NATUURDAGBOEK

Op de boomplantdag aanstaande zaterdag, 9 november, wordt iedereen aangespoord om zo veel mogelijk (lokale) planten en bomen te planten in de eigen woon- of werkomgeving, met de nadruk op vruchtbomen. De dag, die georganiseerd wordt door bezorgde burger Corinne Martijn, is specifiek gericht op de eigen omgeving om te zorgen dat de planten een zo groot mogelijke overlevingskans krijgen.

TEKST EN FOTO'S MICHELLE PORS-DA COSTA GOMEZ

Bij het natuurmuseum zijn vandaag, morgen en vrijdag nog gratis plantjes en zaadjes van de amandel, de tamarinde, de wayaca en de kashupete op te halen.

De dushi kabei komt dankzij vogels vaak in tuinen op. Let op de vorm van de bladeren. De jonge plantjes hebben ook stekeltjes.

Over de hele wereld staan boomplantprojecten op de agenda. Voor de voedselgarantie van de mens maar ook zeer zeker om de natuur een handje te helpen en daarmee de dieren die in de natuur leven bij te staan. Daarnaast zetten verschillende landen bomen planten in als hulpstuk om klimaatverandering te beïnvloeden. Wat ook de reden moge zijn, de enorme ontbossingsratio in verschillende landen, en ook op Curaçao, en de daarmee gepaard gaande verwoestijning zijn een groeiend probleem voor de overleving van de mensheid. En ook op Curaçao komen we daar dus niet onderuit. Het eerste wat er gebeurt bij de ontwikkeling van een gebied is het met een bulldozer weg halen van alles wat maar leeft, plant en dier, en het wegschrapen van het heel dunne laagje vruchtbare aarde, om er gebouwen op te zetten. Wil men daarna nog iets van levend plantmateriaal in de grond zetten, dan moet er eerst veel geld geïnvesteerd worden in 'verse' vruchtbare aarde, waarna men vaak toch nog van een koude kermis thuiskomt als de bomen doodgaan. In feite zijn we met deze praktijken kleine woestijntjes aan het creëren, aangezien de planten waar men vaak voor kiest in de landscaping geen enkele bijdrage hebben aan de lokale ecologie in de vorm van voedsel voor bijvoorbeeld vogels en andere dieren. Slechts af en toe wordt een lokale boom toegelaten, zoals de watakeli of de wayaca. Maar schaars blijft het.

Tijdens de boomplantdag wordt er gericht op de eigen woon- en werkomgeving en dat gebeurt om twee redenen; ten eerste kun je niet zomaar her en der in de mondi planten gaan neerzetten. In conserveringsgebieden volgens het EOP mag dat alleen met een vergunning, en tja de overheid staat nou niet echt bekend om het spoedig verlenen van dergelijke vergunningen. Daarnaast moet er zorgvuldig worden omgegaan met welke bomen en planten je sowieso in de mondi neerzet, gezien het type grond, de andere planten en bomen die er al groeien en de aanwezigheid van geiten. Ten tweede zijn kleine plantjes altijd kwetsbaar en wil je een zo groot mogelijke kans op het groot worden van de boom, dan is het makkelijker de boom en plant in eigen tuin te planten, het af en toe wat water te geven en basicly TLC. Twee vliegen in een klap is het dan om te focussen om bijvoorbeeld bomen en planten die er niet alleen mooi uit zien maar ook een toegevoegde waarde hebben als voedselplant voor onze fauna en natuurlijk, in sommige gevallen voor onze buik.

Dankzij Corinne en andere enthousiaste bomenplanters hebben we een kleine collectie kleine boomjes staan bij het Natuur Historisch Museum Curaçao aan de Sta. Rosaweg 10. Die zijn vandaag en morgen (van 10.00 tot 15.00 uur) nog gratis af te halen zolang er voorraad is. Dus wees er snel bij.

In de loop der jaren heb ik in verschillende artikelen (lokale) vruchtbomen omschreven met ook hun vitaminewaarde. Hierbij een korte samenvatting van een aantal van deze vruchtenbomen om het geheugen op te frissen. Goed voor onze fauna en voor onszelf. Plant u ook een boom deze zaterdag! (Of meer)

De pittoreske kadushi di pushi. Zuilcactussen zijn gemakkelijk te planten. Haal een stuk arm van een bebulldozerde cactus eraf en stop het of eerst in een pot voor een paar maanden of direct in de grond. Dat kan liggend op een plek met wat schaduw of staand. De plant ontwikkelt vanzelf nieuwe wortels.

Plant een cactus

Het is het laatste waar mensen aan denken als ze een boompje gaan planten. En dat is jammer, want onze datu, kadushi en kadushi di pushi zijn pilaren van onze natuur. Zonder deze stekelige planten, die behoren tot de weinige planten die in de droge tijd vruchten en bloemen dragen, zou een groot deel van onze fauna het in de droge tijd niet overleven.

De vruchten van de datu heten in het Papiaments dader en de vruchten van de kadushi tampaña. Voor de vruchten van de kadushi di pushi is geen aparte naam bekend in het Papiaments. Alle drie de vruchten zijn eetbaar voor de mens, het is alleen niet al te gemakkelijk rijpe vruchten te pakken te krijgen uit het wild. Hoe zie je nu dat een dader of een tampaña rijp is om opgegeten te worden, als je het geluk hebt er een tegen te komen? Bij een dader, de vrucht van de datu, moet je eigenlijk wachten tot de stekels eraf zijn gevallen, dan is de vrucht pas goed rijp en op zijn lekkerst. De kans dat je tegenwoordig een stekelloze dader aantreft, is echter zeer klein, of je moet vanaf het begin van de vrucht er een net omheen hebben gespannen zodat er geen vogel bij kan. Een andere tip, zoals mijn vader vertelde, is dat je kijkt of er een vogel, in de meeste gevallen een trupial, op de vrucht gaat zitten en begint te pikken aan de onderkant. Dit is echter geen relevante tip meer, aangezien ze dit tegenwoordig ook doen met groene vruchten.

De tampaña is rijp wanneer de vrucht een barst vertoond, meestal aan de onderzijde. Dit is het teken dat de zaden 'gaar' zijn en de vrucht dus rijp. In beide vruchten zitten veel knapperige zaden, en doet qua structuur daarom een beetje aan een kiwi vrucht denken. Het vruchtvlees van de dader is wittig tot dieprood en het vruchtvlees van de tampaña gelig-wit van kleur. De vruchten zelf smaken een beetje naar watermeloen, fris en in het geval van de datu redelijk zoet, en in het geval van de tampaña wat zurig. De vrucht van de kadushi di pushi is nog wat zuurder dan de tampaña en heeft rozig vruchtvlees.

Er zijn niet veel details bekend over de voedingswaarde van deze cactusvruchten, alleen dat ze rijk zijn aan vocht en koolhydraten. Verder onderzoek is nodig om de voedingswaarden van deze vruchten vast te stellen. Maar met het planten van een dergelijke cactus in de tuin heb je niet alleen een prachtige plant die geen verzorging nodig heeft, je helpt de natuur ook een handje.

De kenepa

De kenepa komt oorspronkelijk niet uit het Caribisch gebied, maar uit Zuid-Amerikaanse landen als Colombia, Venezuela, Frans-Guyana, Guyana en Suriname. Ook op Isla de Margarita komt de boom van nature voor. Door verspreiding door de mens komt de soort nu ook voor in Centraal- en Noord-Amerika en de West-Indische eilanden. Hier was het dan ook meestal in gecultiveerde vorm, in de buurt van woonplekken van eilandbewoners.

De vruchten van de kenepa zijn zeer geliefd op het eiland, ondanks de vaak wat wrange smaak van het vruchtvlees. De opbouw van de vrucht is een beetje te vergelijken met de vrucht lychee. Een harde wasachtige schil, met daarin een grote ovale pit en een dun laagje vruchtvlees. Bij de kenepa is dit vruchtvlees geelroze tot zalmroze van kleur, en het laagje vruchtvlees kan, als de vrucht echt goed rijp is, een dikte bereiken van maximaal 3 millimeter. Niet veel dus, maar genoeg om van te genieten, als je ervan houdt.

Uit gepubliceerd onderzoek uit Colombia, Cuba en Zuid-Amerika blijkt dat het eetbare vruchtvlees zeer weinig calorieën bevat en weinig vet. Per 100 gram eetbaar vruchtvlees hadden de onderzochte vruchten een gehalte van 15 milligram calcium, 23,9 milligram fosfor, en 1,19 milligram ijzer. Daarmee is de vrucht minder rijk aan deze stoffen dan de tamarinde en de appeldam, maar desalniettemin een gezonde aanvulling op het dagelijks dieet. En natuurlijk een lekkernij waar je gewoon niet van af kunt blijven.

Dushi kabei

De dushi kabei komt voor in geheel Latijns-Amerika, vanaf Mexico tot en met Argentinië en het Caribisch gebied, en wordt op veel locaties gebruikt voor het hout wat een prachtige warme gele gloed heeft en sterk en resistent is. Dat komt waarschijnlijk omdat er antischimmelbestanddelen in de sappen van de plant zitten die ervoor zorgen dat het niet zo snel zal rotten. De gele kleurstof wat uit het hout wordt geëxtraheerd werd en wordt nog steeds gebruikt als kleurstof voor zowel gele pigmenten als bij het maken van bruine en groene pigmenten. De kleurstof werd veel gebruikt in onder andere de Eerste Wereldoorlog om kaki kleding te kleuren, en werd voor deze toepassing op grote schaal geëxporteerd uit Jamaica en Trinidad.

Niet alleen de vrucht en het hout van de boom zijn de moeite waard, de boom op zichzelf is prima te gebruiken in landscaping en ook gewoon als boom in de tuin. Niet alleen kan de boom hoog worden, zo'n 20 meter, maar heeft ook een ronde en volle kroon met heldergroene bladeren die randen hebben in de vorm van een zaag. Al in 1967 gaf Frater Arnoldo, de plantenman van het eiland, aan in zijn publicaties dat de boom heel geschikt is voor herbeplanting op voornamelijk diabaasgronden. Daardoor is deze heel geschikt om te worden geplant in tuinen en langs wegen, omdat daar regelmatig met diabaas wordt gewerkt. Helaas is deze aanbeveling niet tot nauwelijks doorgedrongen bij de bewindsvoerders en is tegenwoordig eerder een grootschalige eliminatie van deze boom te zien dan aanplant.

INFORMATIE

Boomplantdag

Op de eventpagina van Facebook kunt u meer informatie vinden over de boomplantdag: events/832135877177598.

Meer weten over de natuur van ons eiland?

Kijk dan op de volgende websites en Facebookpagina's voor details.

ALGEMENE NATUUR

caribbeanfootprint.com

Caribbean Footprint

VOGELS VAN CURAÇAO:

birdwatchingcuracao.com

BirdwatchingcCuraçao

Cursus vogels van Curaçao - Ornithologie

- **VANDAAG, 7 NOVEMBER 19.00 UUR:** Een Chuchubi of toch een Pimpirí? Een lopi of een Snepi? Zijn er nou echt verschillende soorten parkieten in het wild op het eiland? Wat is een Shon Piet? En waarom wordt de Trupial Kacho zo genoemd?

Vogels zijn bijna overal op het eiland wel te vinden. Sommigen zijn meer aan water gebonden dan anderen. De een vindt het prettiger te lopen dan te vliegen. En soms tonen ze, voor de mens, vreemde gedragingen. In deze cursus gaan we uitgebreid in op verschillende thema's die met vogels te maken hebben. We kijken naar de lichaamsbouw, de geheimen achter het vliegen en migreren, het gedrag dat deze bijzondere dieren vertonen, geven een historisch perspectief op vogels en gaan uitgebreid aan de slag met de identificatie van de verschillende soorten die op ons eiland broeden en ook de meest algemene trekvogel soorten, die ons eiland bezoeken.
De cursus bestaat uit negen sessies, waarvan drie excursies.
De kosten bedragen 395 gulden per persoon inclusief materiaal, een serie artikelen over de vogels van Curaçao samengebonden in een handige map, snacks, verfrissingen en koffie/thee, lunches tijdens de excursies en 6% ob. Dit bedrag is in twee delen te betalen.
Data:
- START: 7 NOV. 19.00- 21.30 UUR UUR (bij voldoende aanmeldingen)
- 14 NOV. (THEORIE) 19.00- 21.30 UUR
- 16 NOV. (EXCURSIE) 07.00-11.00 UUR
- 21 NOV. (THEORIE) 19.00- 21.30 UUR
- 30 NOV. (EXCURSIE) 16.00-18.30 UUR
- 5 DEC. (THEORIE) 19.00- 21.30 UUR
- 12 DEC. (THEORIE) 19.00- 21.30 UUR
- 14 DEC. (EXCURSIE) 08.00-12.00 UUR
- 19 DEC. (THEORIE) 19.00- 21.30 UUR EN CERTIFICAATUITREIKING

Voor meer info kunt u mailen naar info@naturemuseumcuracao.com.
Inschrijven kan door een mail te sturen met uw contactgegevens naar info@naturemuseumcuracao.com, of door het registratieformulier in te vullen op: birdwatchingcuracao.com/courses-dutch.
De cursus gaat door bij zes deelnemers.

Wandelingen en tours

- **VANDAAG, 7 NOVEMBER 16.00 UUR:** Natuurmiddagwandeling met Grupo Bina naar Malpais-Boca Uniko. Meer informatie en inschrijven www.curacaofootprint.org/wekelijkse-wandelingen
- **VRIJDAG 8 NOVEMBER 10.00 UUR:** Gegidste tour door Natuur Historisch Museum Curaçao, gevestigd aan de Sta. Rosaweg 10. Duur: 1,5-2 uur. Reserveren en meer informatie: naturemuseumcuracao.com/plan-your-visit/guided-tours
- **ZATERDAG 9 NOVEMBER 11.30 UUR:** Gegidste tour door Natuur Historisch Museum Curaçao, gevestigd aan de Sta. Rosaweg 10. Duur: 1,5-2 uur. Reserveren en meer informatie: naturemuseumcuracao.com/plan-your-visit/guided-tours
- **DONDERDAG 14 NOVEMBER 16.00 UUR:** Natuurmiddagwandeling met Grupo Bina naar Groot Santa Martha. Meer informatie en inschrijven www.curacaofootprint.org/wekelijkse-wandelingen
- **VRIJDAG 15 NOVEMBER 10.00 UUR:** Gegidste tour door Natuur Historisch Museum Curaçao, gevestigd aan de Sta. Rosaweg 10. Duur: 1,5-2 uur. Reserveren en meer informatie: naturemuseumcuracao.com/plan-your-visit/guided-tours
- **ZATERDAG 16 NOVEMBER 11.30 UUR:** Gegidste tour door Natuur Historisch Museum Curaçao, gevestigd aan de Sta. Rosaweg 10. Duur: 1,5-2 uur. Reserveren en meer informatie: naturemuseumcuracao.com/plan-your-visit/guided-tours/

Museum of Natural History Curaçao

Meer informatie over het museum is te vinden op:

naturemuseumcuracao.com

MuseumofNaturalHistoryCuracao